

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
08102846 - 6	
DATO 08 OKT. 2010	
AN	EKSP.

Olje- og energidepartementet
Pb. 4148 Dep
0033 OSLO

Att: Statsråd Terje Riis-Johansen

Oslo, 1. oktober 2010

Ansvarlig advokat: Stein Erik Stinessen
Referanse: 118603 - 773

REVISJON AV ÅRDALSVASSDRAGET – HJELMELAND KOMMUNE

1 Innledning

Det vises til revisjon av konsesjon av 19.11.1948 for regulering og overføring av Årdalsvassdraget til Stølsåna, samt regulering av Stølsåna mv. i Hjelmeland og Forsand kommuner. Advokatfirmaet Lund og Co DA representerer Hjelmeland kommune.

Konsesjonen var 50 år gammel i 1998, og Hjelmeland kommune fremsatte den 18.11.1998 spesifiserte krav om endring av konsesjonsvilkårene, slik vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 gir adgang til.

NVE besluttet å åpne revisjon. NVEs innstilling ble oversendt Olje- og energidepartementet (OED) den 26. mars 2003. Departementet har ennå ikke fattet beslutning i saken.

Hjelmeland kommune har i brev av 22.5-4.6.2003 og 9.9.2003 gitt synspunkter på NVEs innstilling. På grunn av den lange saksbehandlingstiden, har det med tiden oppstått nye omstendigheter av betydning for sentrale vurderinger i saken. Det er andre konsesjoner i vassdraget som kan åpnes for revisjon i 2011 og 2012. Det er også meldt om et nytt kraftverk i vassdraget som baserer seg på å utnytte en eventuell minstevannføring som kan pålegges gjennom revisjonen. Det er også fra myndighetenes side foreslått nye retningslinjer for revisjonssakene, og regjeringen har i sin plattform varslet en gjennomgang av regelverket for revisjonssaker. Nå starter også arbeidet med kategorisering av vassdrag i henhold til EUs vanndirektiv, og det skal utarbeides vannforvaltningsplaner for vassdragene. Det er for dette arbeidet en fordel snart å få fastlagt miljøvilkårene for den største miljøpåvirker i vassdraget.

Hjelmeland kommune finner det på denne bakgrunn nødvendig å komme med noen nye kommentarer til revisjonssaken. Kommunen ber også om en redegjørelse for hva som er departementets plan for videre fremdrift for revisjonssaken i Årdalsvassdraget, sett hen til den lange saksbehandlingstiden, nye retningslinjer og regelverk og andre revisjoner i vassdraget.

101001_b_oed_hjelmeland_tl

Advokatfirmaet Lund & Co DA

Akersgaten 30 | Pb 1148 Sentrum, NO-0104 Oslo | Tel: (+47) 99 11 99 00 | Fax: (+47) 947 47 000
Org. nr : 991 097 171 | Bankgiro: 8601 20 60159 | www.lundogco.no

Det bemerkes at det er til stor frustrasjon for kommunen og lokale interesser at revisjonssaken ser ut til å ha lav prioritet i forvaltningen, og at det går svært lang tid uten at det foreligger nødvendige avklaringer.

2 Minstevannføring og ny kraftproduksjon

Minstevannføring i Årdalselva er et sentralt revisjonskrav for Hjelmeland kommune, og har som NVE skriver i sin innstilling vært det viktigste tema i denne revisjonssaken. Dette har sin bakgrunn i at Årdalselva er blant de beste lakseelvene i Rogaland, og har også en viktig sjøaurebestand. Det er derfor vesentlig at et pålegg om minstevannføring i Årdalselva er tilpasset fiskens behov.

NVE har i sin innstilling foreslått en minstevannføring i Årdalselva på 2 m³/s i perioden 1. juni til 15. september og på 1 m³/s resten av året. Hjelmeland kommune at både vinter- og sommervannføring må være av større volum for å oppnå ønsket effekt.

Det vises deriblant til brev fra Miljøverndepartementet av 21. oktober 2004 side 4-5:

"Når det gjelder vintervannføring mener fylkesmannen i Rogaland og DN at kravet til minstevannføring må økes fra 1 m³/s til 1,5 m³/s. De positive effektene av økt vannføring vil være størst ved lave vannføringer. Fylkesmannen anfører foruten forholdet til laksen også landskapsmessige argumenter. Departementet slutter seg til forslaget da vi mener fordelene vil være vesentlige og krafttapet meget begrenset."

Svært viktig er det også at tiden for sommervannføringen utvides med en måned i hver retning i tråd med fiskeribiolagiske anbefalinger. Det vises til fiskerifaglige vurderinger, her gjengitt i Miljøverndepartementets brev til OED av 21. oktober 2004, side 4:

"Ambio Miljørådgivning har i et notat utarbeidet for NJFF Rogaland anbefalt at perioden for sommerminstevannføring utvides til å gjelde perioden 15.5-15.10. Begrunnelsen er at en slik periode bedre samsvarer med laksens biologi, dvs. temperaturinduserte atferdsendringer og start/avslutning av vekst. Det antas at den foreslåtte forlengelsen av sommerminstevannføring kun vil utløse behov for vannslipping i spesielt tørre perioder. Forslaget støttes av DN og fylkesmannen. Departementet slutter seg til forslaget."

Kommunen ber om at OED tar de fiskerifaglige rådene til etterretning og sørger for en minstevannføring som både volummessig og tidsmessig er i samsvar med de fiskerifaglige anbefalinger som er gitt.

Hjelmeland kommune vil også ta til orde for at målepunktet for minstevannføring må være på Nes og ikke på Kaltveit. Dette er i samsvar med synspunktene fra Rogaland Jeger- og Fiskeforbund og Årdal Elveeigarlag. Kravet er begrunnet i at det vil sikre bedre vilkår for fisk i hele den lakseførende del av elven. Måling på Kaltveit kan være misvisende.

2.1 Planer om småkraftverk i minstevannføringen

På bakgrunn av revisjonssaken med foreslått minstevannføring, har Lyse Produksjon AS levert forhåndsmelding for utbygging av et småkraftverk med bruk av vannfallet mellom Sandvatn og

Nes. Utbyggingen legger til grunn en minstevannføring som er større enn det som er foreslått av NVE i innstillingen fra 2003, jf. meldingens punkt 2.2:

“Minstevannføringen i vassdraget kan økes betydelig når vannressursen på en liten del av strekningen deltar i kraftproduksjon. Det er mulig å øke minstevannføring på den lakseførende strekningen fra 1 m³/s til 1,5 m³/s i vinterperioden og fra 2 m³/s til 4m³/s i sommerperioden referert NVEs innstilling i revisjonssaken.”

Hjelmeland kommune stiller seg positiv til småkraftprosjektet slik det nå er utformet i utvidet forhåndsmelding fra april 2010. Hjelmeland kommune vil kun påpeke at *sommerperioden også bør forlenges* i henhold til de innspill som er kommet.

Småkraftprosjektet er et nytt forhold som tilsier at departementet ikke bør følge NVEs innstilling på dette punkt, men foreta en ny vurdering og øke minstevannføringen opp til det nivå som er anbefalt fra miljøfaglig hold. Den nye utbyggingen vil ha en kraftproduksjon på opp til 90 GWh, og oppveie tapet ved en minstevannføring i henhold til de miljøfaglige anbefalingene.

Det henvises også til forslaget til nye retningslinjer for revisjonssakene. Forvaltningen har lenge uttalt at forslaget til nye retningslinjer inntil videre benyttes slik de nå foreligger. Selv om Årdalsvassdraget har ligget til behandling i lang tid, må de forhold og retningslinjer som gjelder på tidspunktet for endelig beslutning legges til grunn for avgjørelsen. Når det gjelder minstevannføring påpekes det at forslaget til nye retningslinjer av 28. august 2010 side 26 tilsier at vassdrag med de fiskerikvalitetene som er i Årdalselva skal prioriteres for minstevannføring. Hjelmeland kommune vil påpeke at det da bør sørges for tilstrekkelig vannføring for å få til et skikkelig miljøløft i de vassdragene hvor minstevannføring prioriteres.

3 Forholdet til kommende revisjonssaker i samme vassdrag

Regulering og overføring av Årdalsvassdraget til Stølsåna er forordnet i tre konsesjoner og en planendring i tidsrommet fra 1948-1962. De to siste konsesjonene åpnes for revisjon i 2012. Hjelmeland kommune har hele tiden ment at disse konsesjonene burde vært samordnet i tid, da en helhetlig vurdering av de konsesjoner som påvirker hverandre ville vært å foretrekke – både for å finne den beste miljømessige løsningen og for å ha en mer effektiv saksbehandling. Vassdragsreguleringsloven § 10 nr 3 annet punktum åpner for en slik samordning ved å fastsette kortere revisjonstid dersom det er gitt flere konsesjoner i samme vassdrag.

Når saken nå har ligget ubehandlet i OED siden 2003, og revisjonstidspunktet for de øvrige konsesjonene straks inntreffer, viser dette at revisjonene skulle vært samordnet fra starten. Hjelmeland kommune reiser spørsmål ved om det på noen måte er aktuelt å få til en grad av samordning på nåværende tidspunkt, i og med at kommunen nå vil starte forberedelsene av de nye revisjonssakene.

Det er imidlertid påkrevet snart å få en avklaring på spørsmålet om minstevannføring i Årdalsvassdraget.

4 Justering av konsesjonsavgifter

Hjelmeland kommune krever at to komponenter i konsesjonsavgiften vurderes revidert: avgiftssatsen og kraftgrunnlaget.

4.1 Avgiftssatsen

Konsesjonsavgiftssatsen er lav i forhold til andre, sammeliknbare vassdragskonsesjoner. For å gjenspeile de faktiske miljøbelastningene ved reguleringen vil det være riktig å harmonisere satsen for alle konsesjoner i utbyggingen.

Hjelmeland kommune vil igjen understreke at det på grunn av spesielle omstendigheter ble satt en lav avgiftssats for reguleringen av Årdalsvassdraget i 1948. Denne avgiftssatsen gjenspeiler ikke de skadevirkninger vassdraget er påført. Det vises til brev av 22.05/04.06.2003 hvor det redegjøres for kravet på side 8-9.

Hjelmeland kommune mener konsesjonsavgiftene følgelig kan - og bør - justeres opp til det nivået som er vanlig for tilsvarende utbygginger av nyere dato, og ut ifra dagens syn på det skadeomfanget utbyggingen representerer.

4.2 Kraftgrunnlaget

Det vises til tilleggskrav fra Hjelmeland kommune, fremmet i brev til departementet 9. september 2003.

Det samlede kraftgrunnlaget i konsesjonene som berører Årdalsvassdraget er fastsatt på grunnlag av middelvannføring for perioden 1930-1960. Det foreligger nå oppdatert kraftgrunnlag for perioden 1970-1999 som viser et betydelig høyere kraftgrunnlag. Det økte kraftgrunnlaget medfører betydelig økt produksjon.

Hjelmeland kommune mener det i en revisjon bør fastsettes konsesjonsavgifter som gjenspeiler det reelle kraftgrunnlaget. Slik sett er revisjonen en adgang til å justere kraftgrunnlaget dersom nedbørsmengdene endres, eller fange opp unøyaktigheter i tidligere beregninger. For tidsbegrensede konsesjoner vil slike justeringer skje i forbindelse med fornyelse, og det er derfor rimelig at det gis adgang til å justere kraftgrunnlaget også for evigvarende konsesjoner.

5 Kompenserende ytelse til natur, miljø, friluftsliv, fiske og vilt

NVE har forslått 10 000 kroner årlig til både Hjelmeland og Forsand kommuner som kompenserende ytelse til natur, miljø, friluftsliv og vilt.

Det påpekes at dette er et bagatellmessig beløp som bør høynes. Ytelse i denne størrelsesorden vil ha svært liten betydning for kommunens muligheter til å iverksette tiltak.

Det påpekes videre at det ved en fordeling mellom Hjelmeland og Forsand må tas hensyn til hvilken kommune som er mest berørt. I henhold til denne konsesjonen bærer Hjelmeland kommune en langt større miljøbelastning enn Forsand kommune, og dette bør også gjenspeiles i fordelingen av kompenserende midler. Det bemerkes at Forsand kommune deler dette synspunktet.

Fra NVE la frem sin innstilling i 2003 frem til i dag har prisstigning etter konsumprisindeks vært på 12,6 prosent. 10 000 kroner i 2003 tilsvarer i dag ca 11 260 kr. Et statisk har allerede tapt seg betydelig fra det tidspunkt det ble foreslått av NVE i 2003, og vil være enda mindre verdt fra et eventuelt ikrafttredelsessynspunkt. I den kommende 30-årsperioden frem til konsesjonen kan tas opp til ny revisjon vil verdien gradvis reduseres ytterligere. Beløpet bør av denne grunn derfor oppjusteres og indeksjusteres.

6 Vedrørende revisjon av økonomiske vilkår

Det vises til at forarbeidene til revisjonsinstituttet også nevner økonomiske vilkår, og nevner spesifikt konsesjonsavgifter, som et eksempel på vilkår som kan være aktuelle å endre i en revisjon, jf. Ot.prp. nr. 50 (1991-92):

«For de fleste vilkår vil en skjerpelse kun føre til økonomisk belastning for konsesjonæren (eks. konsesjonsavgifter, næringsfond og naturvernvilkår), mens en skjerpelse i form av nytt/strengere vilkår om minstevannføring også vil medføre produksjonstap som vil kunne få betydning for landets totale kraftproduksjon. Dette tap må veies mot den miljømessige vinning.

Revisjon kan omfatte vilkår av høyst forskjellig karakter. Etter departementets oppfatning har det derfor lite for seg å forsøke å angi konkret hvilke endringer eller nye vilkår som i fremtiden kan bli aktuelle. Det vil avhenge av hvilke forhold som gjør en endring påkrevet eller ønskelig (ny lovgivning, endringer i samfunnsoppfatningen, interessekonflikter, nye skader eller ulemper, økologiske, hydrologiske eller økonomiske forhold etc.)» (våre understrekinger).

Hjelmeland kommune mener på denne bakgrunn at det er naturlig at også konsesjonsavgifter er blant de vilkår som kan og bør justeres i henhold til endret syn på de miljøskader som har oppstått, rimelighetsbetraktninger og faktisk endrede hydrologiske forhold.

For øvrig taler hensynet til like konkurransevilkår mellom konsesjonærene for at avgiftsnivået for tilsvarende reguleringer er noenlunde like. Selv om det er enighet om at miljøforbedringer står sentralt ved revisjon, er også økt likebehandling en sentral del av formålet med revisjonene. Det er urimelig om evigvarende konsesjoner kan fortsette på både miljømessige og økonomiske vilkår som ikke lenger er i samsvar med det som gjelder for nyere konsesjoner.

7 Gjeldende regelverk og retningslinjer

Hjelmeland kommune mener gjeldende regelverk har klare mangler som bidrar til uforutsigbarhet og usikkerhet ved vesentlige sider av revisjonsinstituttet.

Vi har registrert at det foreligger forslag til nye retningslinjer som har vært på høring, og NVE gir i brev av 6. september til OED uttrykk for at man benytter forslaget til regningslinjer slik de nå foreligger, inntil endelig versjon er ferdig. Det som er uklart er hvilken betydning de nye retningslinjene vil ha for de vurderinger og den beslutning OED skal gjøre i denne revisjonssaken som er forberedt i henhold til eldre retningslinjer, men hvor det har vært stillstand i saken.

Et annet forhold kommunen vil påpeke er behovet for å få dekket nødvendig fagkyndig bistand i revisjonssakene. OED har tidligere slått fast at kommunene skal få dekket sine kostnader på samme måte som ved søknad om konsesjon, jf. vassdragsreguleringsloven § 6. Gjeldende retningslinjer legger opp til en praksis som innebærer at kommunen ikke får dekket det vi mener er nødvendige kostnader for å fremme gode krav i revisjonssaken. Det må tas i betraktning at det er kommunen som har ansvaret for å reise krav om revisjon, og som legger premissene for revisjonen. Med den saksbehandlingstiden og de endrede forhold som oppstår underveis, pådras også kommunen ekstra kostnader.

Hjelmeland kommune mener det er behov for å klargjøre loven og utarbeide forskrift for revisjonssakene.

Hjelmeland kommune vil vise til LVKs høringsuttalelse av 26. mars 2010 til forslag til retningslinjer, og slutter oss til de synspunkter som her fremsettes.

Hjelmeland kommune vil be om et møte med OED før saken sluttbehandles.

Med vennlig hilsen

Advokatfirmaet Lund & Co DA

Tine Larsen

Advokat

tl@lundogco.no